

Effect of Narrative Therapy on Happiness and Quality of Life in Women with Breast Surgery Experience: A Quasi-Experimental Study

Aboutalebi H¹, Yazdchi N¹, Smkhani Akbarinejad H^{2*}

¹Islamic Azad University, Central Branch, Tehran, Iran

²Department of Psychology, NabiAkram University, Tabriz, Iran

Receive: 24/4/2021
Accepted: 28/8/2021

*Corresponding Author:
Hadiakbarinejad@yahoo.com

Ethics Approval:
IR.IAU.Z.REC.1398.177

Abstract

Introduction: Mastectomy causes psychological problems for women. Reducing their happiness and quality of life. The aim of this study was to determine the effect of narrative therapy on happiness and quality of life in women with breast surgery experience.

Methods: The study was semi-experimental with a pre-test-post-test and follow-up with the control group design. The study population included all mastectomized women in Esfahan who were undergoing radiation therapy in 2019. Thirty persons meeting the inclusion criteria were selected by cluster sampling. The subjects were randomly divided into the intervention (n=15) and control (n=15) groups. The intervention group received narrative therapy over 8 sessions of 1.5 hours (2 months, one session per week) as a group, according to the White and Epston treatment program. The control group did not receive any intervention. Members in both groups responded to the 29-item Oxford Happiness Questionnaire and the sf-36 before, after and 4 months after the intervention. Data were analyzed with repeated-measures analysis of variance.

Results: The baseline mean $\pm$ SD scores for happiness and quality of life for the experimental group were 36.3 ± 3.1 and 39.5 ± 4.7 4.7, respectively, and those for the control group were 36.0 ± 3.2 and 41.1 ± 3.8 ($P > 0.05$). Narrative therapy significantly increased happiness (44.2 ± 2.4) and quality of life (50.2 ± 5.3) of women with breast surgery experience compared with the control group (happiness: 37.8 ± 4.3 and quality of life 41.2 ± 3.8) ($P < 0.001$). In the follow-up phase, the effect of narrative therapy on happiness (44.3 ± 2.2) and quality of life (50.2 ± 5.0) was lasting ($P < 0.001$).

Conclusion: Based on the findings of this study, it can be concluded that narrative therapy has increased happiness and quality of life in women with breast surgery experience.

Keywords: Narrative Therapy, Happiness, Quality of Life, Mastectomy

اثربخشی روایت‌درمانی بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان: یک مطالعه نیمه‌آزمایشی

حمید ابوطالبی^۱، نفیسه یزدچی^۱، هادی اسمخانی اکبری‌نژاد^{۲*}

^۱دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

^۲گروه روان‌شناسی، موسسه آموزش عالی نبی اکرم (ص)، تبریز، ایران

چکیده

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۶

* نویسنده مسئول:

Hadiakbarinejad@yahoo.com

مقدمه: عمل ماستکتومی زنان را درگیر مشکلات روان‌شناختی می‌کند؛ که این امر باعث کاهش شادکامی و کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود. هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی روایت‌درمانی بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان است.

روش بررسی: این پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون و پیگیری با گروه گواه بود. ۳۰ نفر با داشتن ملاک‌های ورود به مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند و از میان کلیه زنان ماستکتومی شده شهر اصفهان در سال ۱۳۹۸ که مشغول گذراندن دوره پرتودرمانی خود بودند انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه مداخله و کنترل، هر کدام ۱۵ نفر قرار گرفتند. گروه مداخله روایت‌درمانی را در ۸ جلسه ۱/۵ ساعته (۲ ماه، هفته‌ای یک جلسه) به‌صورت گروهی، طبق برنامه درمانی وایت و اپستون دریافت کردند، و گروه گواه هیچ درمانی را دریافت نکردند. هر دو گروه، پیش، پس و ۴ ماه بعد از مداخله به پرسشنامه‌های ۲۹ سوالی شادکامی آکسفورد و ۳۶ سوالی کیفیت زندگی پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل یافته‌ها از طریق آزمون تحلیل واریانس آمیخته با اندازه‌گیری مکرر انجام گرفت.

یافته‌ها: در پیش‌آزمون، میانگین و انحراف معیار گروه مداخله برای شادکامی $36/3 \pm 3/1$ و برای کیفیت زندگی $39/5 \pm 4/7$ ، در گروه گواه برای شادکامی $36/0 \pm 3/2$ و برای کیفیت زندگی $41/1 \pm 3/8$ بود ($p > 0/05$). روایت‌درمانی (شادکامی $44/2 \pm 2/4$ و کیفیت زندگی $50/2 \pm 5/3$) در مقایسه با گروه گواه (شادکامی $37/8 \pm 4/3$ و کیفیت زندگی $41/2 \pm 3/8$) شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان را در پس‌آزمون افزایش داده است ($p < 0/001$). در مرحله پیگیری، اثر روایت‌درمانی بر شادکامی $44/3 \pm 2/2$ و کیفیت زندگی $50/2 \pm 5/0$ ماندگار بود ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که روایت‌درمانی موجب افزایش شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان شده است.

واژه‌های کلیدی: روایت‌درمانی، شادکامی، کیفیت زندگی، ماستکتومی

مقدمه

سرطان پستان یکی از شایع‌ترین سرطان‌ها در بین زنان کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته است (۱) و دومین عامل مرگ‌ومیر پس از سرطان ریه می‌باشد (۲). طی چهار دهه اخیر، افزایش میزان ابتلا به سرطان پستان، آن را در زمره بیشترین بدخیمی‌ها در میان زنان ایرانی قرار داده است (۳)؛ به‌طوری‌که از کل مبتلایان به سرطان در ایران، ۱۰/۷٪ از آن‌ها به سرطان پستان مبتلا هستند، و از هر هشت زن ایرانی در فاصله سنی ۴۵ تا ۵۵ سال یک نفر مستعد ابتلا به آن است (۴). طبق مطالعه حریق‌چی و همکاران سالانه حدود ۶۰۰۰ مورد جدید سرطان پستان در کشور تشخیص داده می‌شود که در مقایسه با سایر کشورها، زنان ایرانی یک‌دهه زودتر به آن مبتلا می‌شوند (۵).

مداخلات و درمان‌های پزشکی مختلفی برای درمان سرطان پستان وجود دارد که شامل پرتودرمانی، درمان‌های کمکی (هورمون‌درمانی و شیمی‌درمانی)، برداشتن تخمدان‌ها^۱ و جراحی است (۶). یکی از رایج‌ترین درمان‌ها در درمان سرطان پستان، جراحی است. جراحی پستان شامل دو نوع نگهدارنده پستان^۲ و ماستکتومی^۳ است (۷). ماستکتومی شامل برداشتن حداکثری از بافت پستان، شامل نوک پستان و هاله اطراف آن و غدد لنفاوی زیر بغل است (۸). در ایران ۸۱٪ جراحی‌ها از نوع ماستکتومی است (۹). جراحی پستان منجر به بدشکلی آن و یا برداشتن یک یا هر دو پستان می‌گردد و بر ابعاد گوناگونی از کارکرد روانی-اجتماعی زنان تأثیر می‌گذارد (۱۰). زنان مبتلا به سرطان پستان بعد از عمل جراحی ماستکتومی تغییرات فیزیکی مختلفی را تجربه می‌کنند که ادراک، افکار، نگرش‌ها، احساسات و باورهای که درباره بدن خود دارند را به سمت منفی سوق می‌دهد که این امر سبب ایجاد مشکلات روان‌شناختی از جمله افسردگی، اضطراب و کاهش شادکامی^۴ و کیفیت زندگی می‌شود (۱۱).

شادکامی، مجموعه لذت‌ها منهای دردها و ترکیب حداکثری از عاطفه مثبت به‌علاوه حداقل‌ترین عاطفه منفی است (۵). شادکامی موجب نگرش مثبت به زندگی،

خودپنداری مثبت، برخورداری از سلامت روان و تعادل عاطفی، امیدواری به آینده، نگرش مطلوب و رضایت‌مندانه به خود و دیگران، روابط اجتماعی متعادل، دوری از کینه و نفرت، انتخاب آگاهانه اهداف زندگی، تلاش برای تحقق اهداف، دوری از اتلاف وقت و اهمال‌کاری، افزایش موفقیت‌های زندگی، برخورداری از شاخص‌های بالای زندگی، عملکرد بهتر سیستم ایمنی در مقابل استرس‌ها و بیماری‌ها، خواب بهتر، تمایل بیشتر در کمک به دیگران، عملکرد بهتر شغلی-تحصیلی و تصمیم‌گیری بهتر می‌گردد (۱۳). اگرچه شادکامی قادر به بازگرداندن سلامتی به بیماران دارای مشکل جدی نیست، ولی تا حد زیادی می‌تواند باعث ارتقای طول عمر و بهبودی بیماری‌ها شود (۱۴).

کیفیت زندگی شرایطی است که در آن بیمار از نظر عاطفی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، معنوی و جنسی احساس رضایت می‌کند. کیفیت زندگی، ابعاد فیزیکی، روانی و اجتماعی را شامل می‌شود و در واقع احساسی است که شخص بیمار از وضعیت سلامتی خود دارد (۱۵). مطالعات بیانگر این است که بین بیماری و کیفیت زندگی ارتباط متقابل وجود دارد و اختلالات جسمانی و وجود علائم جسمی اثر مستقیم روی تمام جنبه‌های کیفیت زندگی دارد (۱۶).

در مداخلاتی که پس از درمان سرطان جهت بهبودی هرچه بهتر و سازگاری سریع‌تر با مشکلات برآمده از درمان آن صورت می‌گیرد، لازم است مداخلات روان‌شناختی از جمله مشاوره و روان‌درمانی نیز مدنظر قرار گیرد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که مداخلات روان‌شناختی نقش موثری در کنترل یا کاهش نشانگان روان‌شناختی، یا افزایش توانمندی‌های اجتماعی و روانی زنان ماستکتومی شده دارند (۱۷)، که روایت‌درمانی از جمله آن‌هاست.

روایت‌درمانی یکی از روش‌های برآمده از دیدگاه پست‌مدرنیسم است که بر واقعیت درون هرکس متمرکز شده است. در این دیدگاه فرض بر این است که احساسات و افکار ما براساس رویدادها و روابط بین‌فردی شکل می‌گیرند (۱۸). روایت‌درمانی را ساختارزدایی داستان‌های کهنه و آفرینش داستانی نو تعریف کرده‌اند (۱۹). White روایت‌درمانی را به‌کارگیری مجموعه روش‌هایی برای فهم داستان‌های افراد، ساختارشکنی و بازنویسی این داستان‌ها توسط خود فرد و با کمک درمان‌گران می‌داند (۲۰).

^۱Ovariectomy

^۲Breast Conservative Surgery

^۳Mastectomy

^۴Happiness

IR.IAU.Z.REC.1398.177 مورد تصویب قرار گرفته است. متغیر مستقل، روایت درمانی و متغیرهای وابسته، شادکامی و کیفیت زندگی بودند. برنامه روایت درمانی در پاییز ۱۳۹۸ اجرا شد.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان مبتلا به سرطان پستان شهر اصفهان در سال ۱۳۹۸ بود که به دلیل ابتلا به سرطان پستان عمل جراحی ماستکتومی انجام داده و مشغول گذراندن دوره پرتودرمانی خود بودند. نمونه گیری به طریق هدفمند صورت پذیرفت. پس از تصویب کد اخلاق و کسب رضایت نامه کتبی آگاهانه، چون پراکندگی نمره شادکامی و کیفیت زندگی در بین بیماران زیاد و متنوع بود، از این رو تصمیم گرفتیم فقط افرادی وارد مطالعه شوند که نمره شادکامی و کیفیت زندگی شان در یک بازه مشخص قرار دارد؛ تا آن ها را از منظر نمره شادکامی و کیفیت زندگی همسان سازی کنیم. بنابراین مقیاس شادکامی oxford و کیفیت زندگی در بین ۹۱ بیمار اجرا شد و از بین ۵۹ نفری که در این پرسشنامه ها یک انحراف معیار پایین تر از میانگین نمره کسب کردند، ۳۰ نفر انتخاب و به صورت تصادفی (به شیوه قرعه کشی) به دو گروه مداخله (۱۵ نفر) و گواه (۱۵ نفر) تقسیم شدند. جهت تعیین حجم نمونه از معادله برآورد فرمول حجم نمونه Fleiss استفاده شد. تعداد ۱۵ نفر برای هر گروه بر اساس نرم افزار تعیین حجم نمونه G Power 3 و با در نظر گرفتن پارامترهای زیر محاسبه شد.

$$\text{اندازه اثر} = ۰/۴۹$$

$$\text{ضریب آلفا} = ۰/۰۵$$

$$\text{توان آزمون} = ۰/۸۶$$

$$\text{Repetitions} = ۲$$

$$\text{Noncentrality parameter } \lambda = ۱۴/۷۷۱$$

$$\text{Critical } F = ۳/۳۵۶$$

$$\text{Numerator df} = ۱$$

$$\text{Denominator df} = ۲۹$$

$$\text{Actual power} = ۰/۸۱$$

$$\text{Pillai } V = ۰/۳۱$$

برای جلوگیری از تبادل اطلاعات بین افراد گروه ها، از آن ها خواسته شد تا ۴ ماه پس از اتمام درمان، درباره محتوای جلسات با یکدیگر گفتگویی نداشته باشند. جلسات درمانی توسط یک مشاور با درجه دکتری تخصصی مشاوره، یک مشاور و یک روان شناس با مدرک

روایت درمانگران به مراجعین کمک می کنند به جای تمرکز بر داستان های سرشار از مشکل و بیهوده، توجه خود را به سمت داستان های پسندیده که آن ها را به سوی هویت و زندگی بهتر می کشاند، هدایت نمایند (۲۱). روایت درمانی در همه فرهنگ ها قابل استفاده است (۲۰) و در ایران نیز مورد استفاده قرار گرفته است. روایت ها، داستان ها و قصه ها در تاریخ و فرهنگ غنی فارسی نقش به سزایی در شکل گیری هویت و سبک زندگی ما ایرانی ها داشته اند، از این رو توجه به فرهنگ ایرانی در تمامی مراحل روایت درمانی حائز اهمیت می باشد و روایت درمانگرانی که با اقلیت های فرهنگی کار می کنند یا از منابعی برای تشخیص و تصمیم گیری بالینی برای انتخاب فنون روایت درمانی استفاده می کنند باید نسبت به تأثیر فرهنگ در روایت درمانی و روایت سازی افراد نسبت به فرهنگشان آگاه باشند و تلاش کنند تا صلاحیت فرهنگی خود را ارتقا بخشند (۲۰). رویکردهای روایی بر این نگرش استوارند که هویت فرد عمدتاً بر اساس روایت ها و داستان های او از زندگی اش شکل گرفته است؛ چه برگرفته از روایت های کاملاً شخصی اش و چه برگرفته از روایت های عموماً فرهنگی- اجتماعی که در بستر زندگی افراد در جریان هستند (۲۰). نتایج پژوهش های مختلف حاکی از این است که روایت درمانی بر تاب آوری زنان با تجربه جراحی پستان (۲۲)، ساختن روایت هایی درباره سرطان، پیامدهای سلامتی و کیفیت زندگی بیماران مبتلا به سرطان (۲۳)، و همچنین بر اضطراب و افسردگی (۲۴)، و افسردگی (۲۵) زنان ماستکتومی شده اثربخش است.

به نظر می رسد روایت درمانی می تواند بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان تأثیر بگذارند. با این حال در خصوص اثربخشی این درمان بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان پژوهشی صورت نگرفته است. از این رو، سوال اصلی پژوهش حاضر این است: آیا روایت درمانی بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان دارند؟

مواد و روش ها

پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایش با طرح پیش آزمون- پس آزمون و پیگیری با گروه گواه بود که در آن از یک گروه مداخله و یک گروه گواه استفاده گردید. طرح تحقیق در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر با کد اخلاق

کارشناسی ارشد در مرکز مشاوره خصوصی در شهر اصفهان برگزار شد. بعد از اتمام جلسات (پس‌آزمون) و ۴ ماه پس از اتمام درمان (پیگیری)، اعضای هر دو گروه با استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری ارزیابی شدند. جهت جلوگیری از ریزش اعضای گروه‌ها، حین مصاحبه اولیه با تک‌تک آن‌ها، از اعضا خواستیم تعهد خود را نسبت به شرکت در کل جلسات حفظ کنند. این امر در طول جلسات هم رصد می‌شد و همبستگی گروهی که بین اعضا ایجاد شده بود، مانع ریزش افراد گروه شد. ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بودند از: سنین بین ۳۵ تا ۵۵ سال، تأهل، باقی ماندن حداقل ۲۰ و حداکثر ۳۰ جلسه از پرتودرمانی، عدم ابتلا به بیماری جدی دیگری

به‌غیر از سرطان پستان، عدم استفاده از داروهای روان‌پزشکی، عدم برخورداری از جلسات مشاوره و روان‌درمانی فردی و گروهی. پیش از تقسیم تصادفی افراد به گروه مداخله و گواه (به‌شیوه قرعه‌کشی)، کلیه افراد گروه‌ها به‌شیوه قرعه‌کشی از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناسی نظیر سن و تعداد جلسات باقی مانده از پرتودرمانی همسان شدند. همه اصول اخلاقی در این مقاله رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شدند و در پایان درمان، گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند. برای برگزاری جلسات درمانی، از افراد هیچ هزینه‌ای دریافت نشد.

جدول ۱: محتوای جلسات و پروتکل روایت درمانی

جلسه	هدف و محتوا
اول	معارفه، ارائه برنامه زمان‌بندی شده مداخله، تعداد جلسات، فاصله زمانی جلسات، انتظارات از گروه، معرفی مهارت‌ها، بیان هدف ارزیابی جامع، ایجاد رابطه حسنه، آشنایی با روایت درمانی، نمونه کار، روایت زندگی و شرح داستان‌های مشکل‌دار
دوم	عینیت‌بخشی و برونی‌سازی مشکل، نام‌گذاری مشکل، مشخص کردن واژه‌های مشکل‌دار و آغاز استعاره‌سازی
سوم	ادامه استعاره‌سازی، بررسی استعاره‌های مشکل‌دار و ارتباط آن‌ها با روایت زندگی و اتخاذ موضع نسبت به مشکل، آغاز ساختار شکنی
چهارم	فاز تخریب: ساختار شکنی از مشکل توسط استثنائات زندگی، تحلیل روایت، نگرش نسبت به مشکل و اثرات متقابل فرد و مشکل
پنجم	فاز بازسازی: استعاره‌های جدید، بازنمایی‌های ذهنی موقعیت‌های زندگی با استعاره جدید، خلق واقعیت توسط فرد و آغاز روایت‌سازی
ششم	غنی‌سازی داستان جدید با استفاده از راهبردهای بی‌همتا، بررسی داستان و معنادگی آن به آینده
هفتم	فاز تثبیت: زندگی در داستان جدید، پاسخ‌گویی به سوالات و بازنویسی داستان‌های گذشته
هشتم	بررسی معنای زندگی، مستندات بیرونی، غنی‌سازی و تشویق فرد به پیمودن ادامه داستان، پس‌آزمون و پایان درمان

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار سن و تعداد جلسات باقی‌مانده از پرتودرمانی آزمودنی‌ها (تعداد در هر گروه ۱۵ نفر)

متغیر	گروه	انحراف معیار $\pm$	P
سن	مداخله	۴۳/۹ $\pm$ ۱/۵	۰/۶۳۸*
	گواه	۴۵/۰ $\pm$ ۶/۱	
	کل	۴۴/۵ $\pm$ ۶/۴	
تعداد جلسات باقی‌مانده از پرتودرمانی	مداخله	۲۳/۷۳ $\pm$ ۳/۱	۰/۳۲۱*
	گواه	۲۴/۸ $\pm$ ۳/۰	
	کل	۲۴/۳ $\pm$ ۳/۰	

نوع آزمون: t مستقل *اختلاف معنی‌دار $p < ۰/۰۵$

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه شادکامی **oxford**: این مقیاس توسط Argyle, Martin & Crossland (۲۶) تهیه شده و

دارای ۲۹ ماده است. هر یک از سوال‌های این آزمون دارای چهار گزینه است که از صفر تا سه نمره به خود اختصاص می‌دهند (۲۶). بنابراین حداکثر نمره کل آزمون ۸۷ می‌باشد (۲۶). روایی و پایایی این پرسشنامه در تحقیقات

متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان مثال؛ Argyle و همکاران (۲۶) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ در مورد ۳۴۷ آزمودنی مورد بررسی قرار دادند و ضریب آلفای ۰/۹۰ را به دست آوردند. همچنین علیپور و نوربالا (۲۷) نیز ضریب پایایی آن را با استفاده از روش آلفای کرونباخ بر روی ۱۳۲ نفر، ۰/۹۳ به دست آوردند.

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری

متغیر	گروه	پیش آزمون انحراف معیار ± میانگین	پس آزمون انحراف معیار ± میانگین	پیگیری انحراف معیار ± میانگین	سطح معنی داری تغییرات داخل گروهی	سطح معنی داری تغییرات بین گروهی
شادکامی	مداخله	۳۶/۳±۳/۱	۴۴/۲±۲/۴	۴۴/۳±۲/۲	P<۰/۰۰۱*	P<۰/۰۰۱*
	گواه	۳۶/۰±۳/۲	۳۷/۸±۴/۳	۳۷/۸±۴/۵	p = ۰/۷۲۴	
	سطح معنی داری در هر مقطع اندازه گیری بین گروه ها	p = ۰/۷۷۹	p<۰/۰۰۱*	p<۰/۰۰۱*	-	-
کیفیت زندگی	مداخله	۳۹/۵±۴/۷	۵۰/۲±۵/۳	۵۰/۲±۵/۰	P<۰/۰۰۱*	P<۰/۰۰۱*
	گواه	۴۱/۱±۳/۸	۴۱/۲±۳/۸	۴۱/۵±۳/۷	p = ۰/۸۱۱	
	سطح معنی داری در هر مقطع اندازه گیری بین گروه ها	p = ۰/۳۲۰	p<۰/۰۰۱*	p<۰/۰۰۱*	-	-

نوع آزمون: تحلیل واریانس آمیخته *اختلاف معنی دار P<۰/۰۵

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره در نمرات متغیرهای پژوهش در گروه مداخله و گواه

متغیر	تأثیر	مقدار	F	فرضیه درجه آزادی	خطای درجه آزادی	سطح معنی داری	مجذور اتا
شادکامی	زمان	اثر پیلایی	۰/۷	۴۹/۱	۲/۰	۲۷/۰	۰/۰۰۱
	زمان*مداخله	اثر پیلایی	۰/۵	۱۸/۴	۲/۰	۲۷/۰	۰/۰۰۱
کیفیت زندگی	زمان	اثر پیلایی	۰/۹	۱/۷	۲/۰	۲۷/۰	۰/۰۰۱
	زمان*مداخله	اثر پیلایی	۰/۹	۱/۶	۲/۰	۲۷/۰	۰/۰۰۱

آزمون: تحلیل کوواریانس چندمتغیره *اختلاف معنی دار P<۰/۰۵

کرونباخ گزارش شده برای آن ها به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۹۰، ۰/۷۱، ۰/۶۵، ۰/۷۷، ۰/۸۴، ۰/۸۱ و ۰/۷۷ بوده که نشانگر ثبات درونی خوب این ابعاد است (۲۸). مقیاس های گونه فارسی این پرسشنامه به جز مقیاس نشاط ۰/۶۵، از حداقل ضرایب استاندارد پایایی در محدوده ۰/۷۷ تا ۰/۹۰ برخوردارند. روایی همگرایی نسخه فارسی این پرسشنامه برای ابعاد عملکرد جسمی، محدودیت جسمی، درد جسمی، سلامت عمومی، عملکرد اجتماعی، مشکلات روحی، سلامت روان و نشاط به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۱، ۰/۷۶، ۰/۶۶، ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۸۳ و ۰/۷۹ گزارش شده است

پرسشنامه کیفیت زندگی SF-36: این پرسشنامه شامل ۳۶ سوال با پاسخ های چندگزینه ای ضعیف (۱) تا عالی (۵) است و دیدگاه فرد را نسبت به سلامت می سنجد. حداقل نمره در این پرسشنامه ۳۶ و حداکثر ۱۸۰ است. نمره بالاتر نشان دهنده کیفیت زندگی بیشتر است. این پرسشنامه سوالاتی چون "به طور کلی سلامتی خود را چگونه توصیف می نمایید" دارد. این مقیاس دارای ابعاد هشت گانه عملکرد جسمی، محدودیت جسمی، درد جسمی، سلامت عمومی، عملکرد اجتماعی، مشکلات روحی، سلامت روان و نشاط است که ضرایب آلفای

بوده است ($p < 0.001$). نتایج آزمون تحلیل واریانس آمیخته نشان داد اختلاف میانگین نمره شادکامی و کیفیت زندگی گروه مداخله با گروه گواه معنی دار می باشد ($p < 0.001$). چون آزمون اثر پیلای در موقعیت های عملی قدرت بیشتری نسبت به سایر آزمون ها دارد، در جدول ۴ نتایج آن گزارش شده است. اطلاعات بخش اول جدول ۴ برای متغیر شادکامی بیان می کند که بین نمرات این متغیر در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین بخش دوم نتایج این جدول نشان می دهد که بین نمرات متغیر شادکامی در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری در گروه مداخله و گواه تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی بین زمان و مداخله تعامل وجود دارد و نیز اطلاعات بخش اول جدول ۴ برای متغیر کیفیت زندگی بیان می کند که بین نمرات این متغیر در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری تفاوت معناداری وجود دارد. در بخش دوم نتایج این جدول نشان می دهد که بین نمرات متغیر کیفیت زندگی در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری در گروه مداخله و گواه تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی بین زمان و مداخله تعامل وجود دارد.

بحث

هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی روایت درمانی بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان بود. داده های توصیفی پژوهش نشان داد که دو گروه آزمایش و کنترل از نظر سن ($P = 0.638$) و تعداد جلسات باقی مانده از پرتودرمانی ($P = 0.321$) همسان بودند. یکی از نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر نشان داد که روایت درمانی موجب افزایش شادکامی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است. همچنین، اختلاف به دست آمده بین تفاوت میانگین های پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری میان دو گروه در سطح ($P < 0.001$) معنی دار بود. به عبارت دیگر تفاوت شادکامی دو گروه، در مرحله پس آزمون ($P < 0.001$) و پس از دوره پیگیری معنی دار بوده است ($P < 0.001$). پس می توان گفت که روایت درمانی موجب افزایش نمره شادکامی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده، و این تفاوت در مرحله پیگیری نیز حفظ شده است (نمودار ۱).

(۲۸). آزمون تحلیل عاملی نیز دو جزء اصلی را به دست داد که ۰/۶۵ پراکندگی میان مقیاس های پرسشنامه را توجیه می نمود. این پرسشنامه از پایایی و روایی لازم برخوردار است (۲۸).

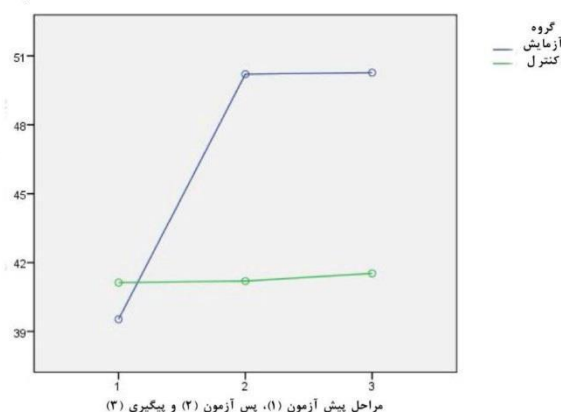
پروتکل روایت درمانی: پس از اجرای پیش آزمون، اعضای گروه مداخله، طی ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای (دو ماه، هفته ای یک جلسه) روایت درمانی را به صورت گروهی، طبق برنامه درمانی White و Epston (۲۰) دریافت کردند (جدول ۱). اعضای گروه گواه هیچ درمانی را دریافت نکردند. برای تجزیه و تحلیل آماری از نسخه ۲۴ نرم افزار SPSS استفاده شد. جهت بررسی فرضیه پژوهش از آنالیز واریانس دوطرفه با اندازه گیری های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرنی استفاده شد. در این پژوهش سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

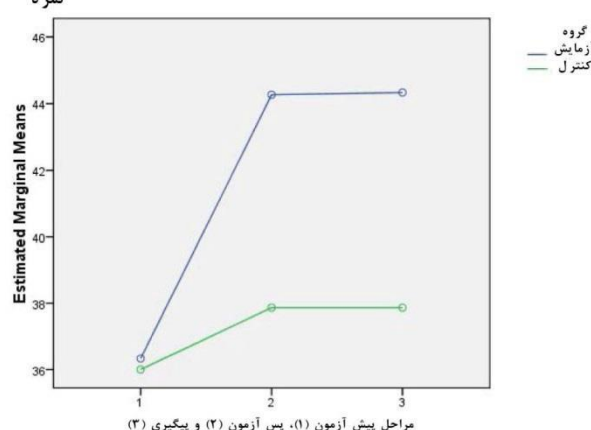
میانگین و انحراف معیار سن شرکت کنندگان در مطالعه $44/5 \pm 6/2$ سال و میانگین و انحراف معیار تعداد جلسات باقی مانده از پرتودرمانی آن ها $24/3 \pm 3$ بود. در جدول ۲، میانگین و انحراف معیار سن و تعداد جلسات باقی مانده از پرتودرمانی آزمودنی ها مقایسه شده است. نتایج نشان می دهد که بین دو گروه از نظر سن و تعداد جلسات باقی مانده از پرتودرمانی تفاوت معنی داری وجود ندارد. بررسی پیش فرض های آزمون تحلیل واریانس آمیخته با اندازه گیری مکرر اعم از آزمون شاپیرو برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها، آزمون ام باکس برای بررسی همسانی ماتریس واریانس-کوواریانس متغیرها و آزمون کرویت موخلی برای بررسی کرویت ماتریس واریانس-کوواریانس متغیرهای وابسته نشان داد که همه آن ها برقرارند و می توان از تحلیل واریانس آمیخته با اندازه گیری مکرر استفاده کرد.

جدول ۳ نشان می دهد که بین نمرات متغیر شادکامی و کیفیت زندگی در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری، تفاوت معنی داری وجود دارد ($p < 0.001$). همچنین نتایج نشان می دهد نمرات شادکامی و کیفیت زندگی گروه مداخله در پس آزمون و پیگیری نسبت به پیش آزمون تفاوت معنی داری دارد ($p < 0.001$). علاوه بر آن، تأثیر روایت درمانی بر شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان بعد از ۴ ماه پیگیری نیز ماندگار

نمره میانگین متغیر کیفیت زندگی گروه آزمایش و کنترل

نمره میانگین متغیر شادکامی گروه آزمایش و کنترل

نمودار ۱: میانگین نمره شادکامی و کیفیت زندگی گروه آزمایش و گواه در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری

می‌سازد. این جریان به ساخت‌دهی مجدد و گسترش معنایی روایت‌های مشکل‌دار کمک زیادی می‌کند (۲۵). یافته دیگر پژوهش حاضر نشان داد که روایت‌درمانی موجب افزایش کیفیت زندگی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است. همچنین، اختلاف به‌دست آمده بین تفاوت میانگین‌های پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری میان دو گروه در سطح ($P < 0.001$) معنی‌دار بود. به‌عبارت دیگر تفاوت کیفیت زندگی دو گروه، در مرحله پس‌آزمون ($P < 0.001$) و پس از دوره پیگیری معنی‌دار بوده است ($P < 0.001$). پس می‌توان گفت که روایت‌درمانی موجب افزایش نمره کیفیت زندگی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده و این تفاوت در مرحله پیگیری نیز حفظ شده است (نمودار ۱). در راستای اثربخشی روایت‌درمانی بر کیفیت زنان با تجربه جراحی پستان می‌توان گفت که تقریباً هیچ پژوهشی در دسترس نیست تا بتوان علت شباهت و تفاوت نتایج مطالعات را مورد بحث و بررسی قرار داد، اما می‌توان به پژوهش Pereira و همکاران (۲۳) اشاره کرد که نشان داد روایت‌درمانی بر کیفیت زندگی زنان مبتلا به سرطان اثربخش است. در روایت‌درمانی، افراد با گوش دادن به داستان‌های دیگر اعضای گروه، درمی‌یابند که در موقعیت و مشکل خود تنها نیستند. وقتی در جلسات روایت‌درمانی، افراد داستان‌هایی در مورد شخصیت‌هایی با مشکلات را می‌خوانند یا به آن‌ها گوش می‌دهند در می‌یابند دیگران نیز با مشکلات مشابهی روبه‌رو هستند (۲۹). خواندن یا گوش دادن به داستان اعضای گروه، فهم

در راستای اثربخشی روایت‌درمانی بر شادکامی زنان با تجربه جراحی پستان می‌توان گفت که تقریباً هیچ پژوهشی در دسترس نیست تا بتوان علت شباهت و تفاوت نتایج مطالعات را مورد بحث و بررسی قرار داد، اما می‌توان به پژوهش‌های سجادیان و همکاران (۲۴) و اسمخانی اکبری‌نژاد و همکاران (۲۵) اشاره کرد که به‌ترتیب نشان دادند روایت‌درمانی بر افسردگی زنان مبتلا به سرطان و زنان با تجربه جراحی پستان اثربخش است. افسردگی در زنان با تجربه جراحی پستان از این‌رو اتفاق می‌افتد که آن‌ها با زاویه دید محدود تنها خاطرات غمگین حاصل از عمل جراحی پستان، بیماری سرطان و ناکامی خود را می‌نگرند. به‌تبع حاصل این شکل اندیشیدن فراخوانی و روایت‌های با بار معنایی یأس و درماندگی است که جریان روزمره زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و روایت‌درمانی با به سطح آوردن این‌گونه شناخت‌ها و افکار منفی، فضایی برای لمس و بازمعنایی آن‌ها به‌وجود آورده و از بار هیجانی این افکار و احساسات بیان نشده می‌کاهد. همچنین یادآوری این نکته ضروری است که در تمام موارد مذکور روایت‌درمانی در قالب مداخله گروهی به‌واسطه پویایی‌های خاص از جمله همدلی و حمایت بین‌فردی، زمینه روایت‌گری، ساختارشدگی و ساخت‌دهی و بازمعنای روایت‌ها را بهتر فراهم می‌کند. روایت‌گری گروهی فرد را واقف می‌سازد که دیگران نیز مانند او از مشکلاتی رنج می‌برند و اشتراک‌گذاری روایت‌های شخصی، فرصت نگرستن به مسئله از زاویه دید دیگران را ممکن

می‌شود علاوه بر بررسی پرسشنامه‌ای، از سایر روش‌های گردآوری اطلاعات نظیر مشاهده و مصاحبه نیز استفاده شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نقش مهم زنان در خانواده و جامعه، و از طرفی لزوم توجه به سلامت جسمانی و روان‌شناختی آن‌ها پیشنهاد می‌شود که در انجمن‌های سرطان پستان و در کلینیک‌های روان‌شناسی بیمارستان‌ها و کلینیک‌های دولتی و خصوصی، از روایت درمانی و رفتار درمانی فردی و گروهی در زمینه افزایش شادکامی و کیفیت زندگی زنان با تجربه جراحی پستان استفاده شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر تقدیر و تشکر نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافی در پژوهش حاضر وجود ندارد.

اعضای گروه را از موقعیت‌ها و چالش‌های منحصر به فردی که آن‌ها نیز تجربه می‌کنند، افزایش می‌دهد. به دنبال این فرآیند، آن‌ها می‌توانند با شخصیت‌ها و روش‌های مقابله‌ای شخصیت‌ها همانندسازی کنند (۳۰). بنابراین با اجرای پروتکل روایت درمانی، زنان با تجربه جراحی پستان با تکیه بر نقاط قوت و توانمندی‌های خود و همچنین با دریافت راهنمایی در جهت ارایه راهبردهای مقابله‌ای مناسب، توانستند کیفیت زندگی خود را ارتقا بخشند و از این رو شادکامی آن‌ها افزایش پیدا کرده است.

نمونه پژوهش حاضر را، کلیه زنان متأهل ۳۵ تا ۵۵ ساله ماستکتومی‌شده شهر اصفهان در سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند، که این مورد یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر است؛ و تعمیم یافته‌ها به همه زنان ماستکتومی‌شده جوان‌تر و مسن‌تر و زنان غیرمتأهل که از حمایت همسر و خانواده برخوردار نیستند را دشوار می‌سازد.

همچنین در این پژوهش جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد که به دلیل خودگزارشی بودن ابزارها، امکان سوگیری در پاسخ‌دهی محتمل به نظر می‌رسد. با توجه به محدودیت جامعه آماری این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که پژوهش حاضر در بین جوامع آماری مختلف، سایر شهرها نیز اجرا گردد. همچنین پیشنهاد

References

1. World Health Organization. Breast cancer: prevention and control. Retrieved May 7, 2013. <http://www.who.int/cancer/detection/breastcancer/en/>.
2. Lategan B. Breast malignant, males, children Breast cancer WHO classification of breast tumors. PathologyOutlines.com, Inc. 2019; 27.
3. Pedram M, Mohammadi M, Naziri G, Ayyin Parast N. [Effectiveness Of Cognitive-Behavioral Group Therapy On The Treatment Of Anxiety & Depression Disorders & On Raising Hope In Women With Breast Cancer]. JWS. 2011; 1(4):61-75.
4. Sadegi Somee Aliyayi R, KHodabakhshi Kolayi A, Akbari MS, Kohsariyan M, Kalhorniya Golkar M. [Body image and self-esteem: A comparison of two groups of women with breast cancer]. IQJBD. 2012; 5(2,3):16-29.
5. Harirchi I, Ebrahimi M, Zamani N, Jarvandi S, Montazeri A. [Breast cancer in Iran: Results of multi-center stud]. APJCP. 2004; 5(1):24-7. PMID: 15075000
6. Stopeck AT, Lipton A. Denosumab Compared With Zoledronic Acid for the Treatment of Bone Metastases in Patients with Advanced Breast Cancer: A Randomized, Double-Blind Study. JCO 2012; 18:112-46. doi: 10.1200/JCO.2010.29.7101
7. Smeltzer S C, Bare B G. Bronner and Suddarth Text Book of Medical Surgical

- Nursing. 14th ed. Philadelphia: Lippincott. 2017; 272-301.
8. American Cancer Society. Breast Cancer Facts & Figures 2017-2018. Atlanta: American Cancer Society, Inc. 2017; 58-9.
 9. Najafi M, Ebrahimi M, Kaviani A, Hashemi E, Montazeri A. [Breast Conserving Surgery versus Mastectomy: Cancer Practice by General Surgeons in Iran]. *BMD Cancer* 2005; 5(5):35. doi: 10.1186/1471-2407-5-35.
 10. Helms RL, Ohea E L, Corso M. Body image issues in women with breast cancer. *JPHM* 2008; 13(3):13-25. doi: 10.1080/13548500701405509
 11. Brunet JB, Sabiston CM, Burke Sh. Surviving breast cancer: Women's experiences with their changed bodies. *BIJ* 2013; 10(3):344-35. doi:10.1016/j.bodyim. 2013.02.002
 12. Andresson P. Happiness and health, Well-being among the self- employees. *JSE* 2008; 37(1): 213-36. doi: 10.1016/j.socec.2007.03.003
 13. Luhmann M, Necka EA, Schönbrodt FD, Hawkey LC. Is valuing happiness associated with lower well-being? A factor-level analysis using the Valuing Happiness Scale. *JRP*. 2016; 1(60): 46-50. doi: 10.1016/j.jrp.2015.11.003
 14. Cohn MA, Fredrickson BL, Brown SL, Mikels JA, Conway AM. Happiness unpacked: positive emotions increase life satisfaction by building resilience. *Emotion* 2009; 9(3):361-8. PMID: 19485613
 15. Thompson DR, Yu CM. Quality of life in patients with coronary heart disease-I: assessment tools. *HRQOL*. 2003; 1:42. PMID: 14505492
 16. Zimmet P. The burden of type 2 diabetes: are we doing enough?. *DMJ*. 2003; 29(4):9-18. doi: 10.1016/s1262-3636(03)72783-9
 17. McGregor AM, Antoni, HM. Psychological intervention and health outcomes among women treated for breast cancer. *JBBI*. 2009; 23(2):159-66. doi: 10.1016/j.bbi.2008.08.002
 18. Robjant K, Fazel M. The emerging for narrative exposure therapy: A review. *J CPR*. 2010; 30(8):1030-9. doi: 10.1016/j.cpr.2010.07.004
 19. Prochaska JO, Norcross, J C. Systems of Psychotherapy: A Transtheoretical Analysis. 9th ed. Oxford: Oxford University Press. 2018; 203.
 20. Payne M. Narrative Therapy: An Introduction for Counsellors. 2th ed. New York: SAGE Publications Ltd. 2006; 116.
 21. Goldenberg I, Stanton M, Goldenberg H. Family Therapy: An Overview. 9th ed. Boston: Cengage Learning. 2016; 387.
 22. Smkhani Akbarinejad H, Ghamari M, Pouyamanesh J, Fathi Agdam G. [A Comparative Study on Effectiveness of Narrative Therapy and Rational Emotional Behavior Therapy on Resilience of Women with Breast Surgery Experience]. *ijbd*. 2019; 12(4): 52-63.
 23. Pereira L.M, Muench A, Lawton B. The impact of making a video cancer narrative in an adolescent male: A case study. *The APJ* 2017; 55:195-201. doi:10.1016/j.aip.2017.06.004
 24. Sajjadian AS, Dokaneifard F, Behboodi M. [Narrative therapy on breast cancer patients' anxiety and depression]. *ijbd*. 2016; 9(2):43-51.
 25. Smkhani Akbarinejad H, Ghamari M, Pouyamanesh J, Fathi Agdam G. [Comparison of the Effect of Narrative Therapy and Rational Emotional Behavior Therapy on Body Dysmorphic Concern and Depression in Women with Breast Surgery Experience: A Four-month Follow-up.]. *JCNM*. 2019; 8(2): 388-401.
 26. Argyle M, Martin M, Crossland J. Happiness as a function of personality and social encounters, In J, P, Forgas, & J, M, Innes (Eds), *Recent advances in social psychology: An international perspective*, North Holland: Elsevier. 1989; 87-9.
 27. Alipoor A, Noorbala AA. [A Preliminary Evaluation of the Validity and Reliability of the Oxford Happiness Questionnaire in Students in the Universities of Tehran]. *IJPCP*. 1999; 5(1,2):55-66.
 28. Rafiei N, Sharifian Sani M, Rafiey H, Behnampour N, Foroozesh K. [Reliability and Validity of Persian Version of "Quality of Life Index"]. *J Mazandaran Univ Med Sci*. 2014; 24(116):75-83.
 29. Ebrahimi M, Seyadi MS, Shoaee F. [Group narrative therapy in the elderly men; enhancing forgiveness and reducing depression]. *JOG*. 2018; 3(1):1-13.
 30. Dastjerdi S, Daneshvar Hoseini N. [The Effect of Narrative Therapy on Self-efficacy and Achievement Motivation of Male Students]. *JSRP*. 2017; 2: 121-30.